

Conferința BHR CONSULTING - Evoluția de la GDPR la un Regulament ePrivacy

**Evoluții în practica implementării GDPR.
Semnătura grafometrică – mijloc pentru obținerea
consimțământului persoanelor vizate.**

IAȘI – 20 noiembrie 2019

Camera de Comerț și Industrie Iași

Evoluții în practica implementării GDPR. Semnătura grafometrică – mijloc pentru obținerea consimțământului persoanelor vizate.

Din activitatea BHR CONSULTING de evaluare GDPR a unor organizații din diverse domenii de activitate și din studierea practicilor altor consultanți specializați, au rezultat două subiecte cu caracter aplicativ care necesită clarificări și optimizări, întrucât prezintă o importanță deosebită pentru consultanți și operatori:

- I. Modalitatea de realizare a informării persoanelor vizate, în conformitate cu prevederile art. 12 din GDPR;**
- II. Utilizarea semnăturii grafometrice pe documentele care demonstrează conformarea la prevederile art. 7 din GDPR.**

Pentru a obține asigurări că BHR CONSULTING implementează corect, la nivelul organizațiilor client, măsurile de conformare la prevederile GDPR, ec. dr. Cristian Obreja – managerul firmei a solicitat ANSPDCP, prin două adrese distincte, puncte de vedere referitoare la aceste probleme de interes.

I. Modalitatea de realizare a informării persoanelor vizate, în conformitate cu prevederile art. 12 din GDPR

1. Cum se realizează în prezent informarea persoanelor vizate de către operatorii de date cu caracter personal?

Pentru a se proteja cât mai bine din punct de vedere juridic, mulți dintre operatori au adoptat o conduită asemănătoare celei impuse de GDPR în cazul Consimțământului, în sensul că au optat pentru folosirea unui **document scris numit Notă de Informare, pe care fiecare persoană fizică trebuie să îl semneze în momentul în care i se colectează datele cu caracter personal în mod direct**. Pentru a conține toate informațiile prevăzute de art. 13 și 14 din GDPR, respectivul document are o dimensiune de aproximativ 3-4 pagini.

Consecințe:

1. O parte din clienți/pacienți sunt nemulțumiți deoarece trebuie să citească și să semneze o astfel de Notă de informare, de dimensiuni considerabile, înainte de a beneficia de serviciile solicitate.
2. Unii dintre operatori întâmpină deja probleme cu spațiul de arhivare/depozitare a unui număr foarte mare de astfel de formulare specifice, întrucât din totalul documentelor GDPR semnate de clienți/pacienți, notele de informare reprezintă aproximativ 80% din volum.

I. Modalitatea de realizare a informării persoanelor vizate, în conformitate cu prevederile art. 12 din GDPR

2. Ce prevede articolul 12 din GDPR din perspectiva necesității ca Nota de informare să fie semnată (olograf sau electronic) de către persoana vizată? (1)

Operatorul adoptă măsuri adecvate pentru a **furniza** persoanei vizate orice informații menționate în GDPR (potrivit articolelor 13, 14, 15-22, 34) referitoare la prelucrare, **într-o formă concisă, transparentă, inteligibilă și ușor accesibilă, utilizând un limbaj clar și simplu.** Informațiile **se furnizează în scris sau prin alte mijloace, inclusiv, atunci când este oportun, în format electronic.**

La solicitarea persoanei vizate, informațiile **pot fi furnizate verbal**, cu precizarea că identitatea persoanei vizate trebuie să fie dovedită prin alte mijloace.

I. Modalitatea de realizare a informării persoanelor vizate, în conformitate cu prevederile art. 12 din GDPR

2. Ce prevede articolul 12 din GDPR din perspectiva necesității ca Nota de informare să fie semnată (olograf sau electronic) de către persoana vizată? (2)

Se impune să fie observate diferențele referitoare la modul în care GDPR tratează informarea persoanei vizate comparativ cu situația obținerii consimțământului:

- în cazul informării persoanei vizate, realizată în baza art. 12 din GDPR, referitor la obligațiile operatorului, apare sintagma operativă **"furnizează"** în scris, prin alte mijloace, inclusiv în format electronic, informațiile menționate la articolele 13-14 și orice comunicări în temeiul articolelor 15-22 și 34 referitoare la prelucrare;
- în cazul consimțământului, obținut conform art. 7 alin. 1, operatorul trebuie să fie în măsură **"să demonstreze"** că persoana vizată și-a dat consimțământul pentru prelucrarea datelor cu caracter personal.

I. Modalitatea de realizare a informării persoanelor vizate, în conformitate cu prevederile art. 12 din GDPR

3. Punct de vedere BHR CONSULTING referitor la necesitatea ca Nota de informare să fie semnată (olograf sau electronic) de către persoana vizată

Informarea persoanei vizate, atunci când datele cu caracter personal sunt colectate de la aceasta, realizată în baza art. 12 din GDPR, presupune **doar furnizarea informațiilor** prevăzute la acest articol din GDPR **și nu incumbă obligația operatorului de a demonstra, prin semnătura obținută de la persoana vizată, că aceasta a fost informată.**

4. Precizare a Comitetului European pentru Protecția Datelor (fost Grup de Lucru 29) în Ghidul privind transparența în temeiul Regulamentului (UE) 2016/679, referitoare la modalitatea și formatul de lucru adecvat pentru furnizarea de informații către persoanele vizate

Operatorul ar trebui să ia în considerare toate circumstanțele referitoare la colectarea și prelucrarea datelor atunci când se decide cu privire la modalitatea și formatul adecvat pentru furnizarea de informații.

I. Modalitatea de realizare a informării persoanelor vizate, în conformitate cu prevederile art. 12 din GDPR

5. Clarificări solicitate ANSPDCP de către BHR CONSULTING și răspunsul primit din partea autorității

În prima adresă transmisă către ANSPDCP, BHR CONSULTING a solicitat un punct de vedere referitor la modul în care operatorii (firme, cabinete medicale etc.) pot optimiza modalitatea de informare a persoanelor cărora le prelucrează datele cu caracter personal, în aplicarea prevederilor art. 12 alin. 1 din GDPR.

În răspunsul primit de la ANSPDCP, semnat de d-na Alina Săvoiu, șef al Biroului juridic și comunicare, se menționează faptul că **”... Regulamentul nu impune o anumită modalitate de informare a persoanelor vizate și lasă la latitudinea operatorilor alegerea unor modalități eficiente de efectuare a informării – postare pe site, la avizier, în scris etc.”**

I. Modalitatea de realizare a informării persoanelor vizate, în conformitate cu prevederile art. 12 din GDPR

6. Punct de vedere BHR CONSULTING

Exemple de modalități recomandate de BHR CONSULTING pentru realizarea informării persoanelor vizate (având în vedere răspunsul ANSPDCP și prevederile Ghidului privind transparența în temeiul Regulamentului (UE) 2016/679):

- prin înmânarea către persoana vizată a unui exemplar fizic al Notei de informare, fără a solicita acesteia semnătura (în aplicarea unei proceduri scrise, aprobate și aplicate la nivel de operator, referitoare la modalitatea de realizare a informării conform GDPR);
- prin afișarea Notei de informare în format fizic sau electronic, într-un loc clar semnalizat;
- prin postarea unei Politici de confidențialitate pe site-ul operatorului, care să poată fi ușor de accesat de o persoană vizată în cazul în care aceasta dorește să consulte toate informațiile care îi sunt adresate;
- prin utilizarea unei informări verbale automatizată, care ar trebui să permită persoanei vizate reascultarea mesajelor preînregistrate;
- prin folosirea unei combinații de metode, pentru a asigura transparența în materie de prelucrare.

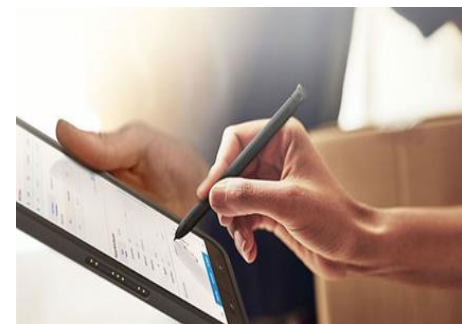
II. Utilizarea semnăturii grafometrice pe documentele care demonstrează conformarea la prevederile art. 7 din GDPR

Din analiza, realizată de către BHR CONSULTING, a soluțiilor adoptate de diverși operatori, îndeosebi din rândul celor care prelucrează categorii speciale de date cu caracter personal, a rezultat că sunt tot mai frecvent utilizate modalitățile electronice de consemnare a acordării consimțământului de către persoanele vizate.

Practic, pe ecranul tabletei clientul va vizualiza textul integral al Notei de informare și al Consimțământului, ce poate fi verificat și derulat pagină cu pagină, și, ulterior, va aplica semnătura grafometrică (în spațiul indicat, utilizând un stilou special) ce semnifică acordarea consimțământului pentru prelucrarea datelor cu caracter personal corespunzător scopurilor enumerate de către operator.

Care sunt avantajele semnăturii grafometrice?

- ✓ înlăturarea hârtiilor, deoarece documentele sunt create în format digital;
- ✓ eliminarea costurilor generate de arhivele de documente în format fizic;
- ✓ automatizarea procesului de stocare a documentelor digitale;
- ✓ regăsirea automată a documentelor semnate de persoana vizată.

II. Utilizarea semnăturii grafometrice pe documentele care demonstrează conformarea la prevederile art. 7 din GDPR

Care este cadrul legal la nivelul UE?

Temeiul legal, la nivelul Uniunii Europene, cu privire la utilizarea semnăturii electronice este dat de Regulamentul (UE) nr. 910/2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă (eIDAS).

Totuși, deși eIDAS stabilește un cadru juridic pentru semnăturile electronice, din analiza respectivului Regulament rezultă că acesta **nu clarifică pe deplin valabilitatea**, din punct de vedere legal, **a utilizării semnăturii biometrice pentru a demonstra că un document în format electronic a fost semnat de o anumită persoană fizică.**

*Considerentul (49) din eIDAS: "Prezentul regulament ar trebui să stabilească **principiul conform căruia unei semnături electronice nu ar trebui să i se refuze efectul juridic din motiv că aceasta este în format electronic sau că nu îndeplinește cerințele pentru semnătura electronică calificată.** Cu toate acestea, **efectul juridic al semnăturilor electronice se definește în dreptul intern**, cu excepția cerinței prevăzute în prezentul regulament, conform căreia o semnătură electronică calificată ar trebui să aibă efecte juridice echivalente cu cele ale semnăturii olografe".*

Problema este că, în prezent, cadrul legal din România nu definește efectul juridic al utilizării semnăturii biometrice.

II. Utilizarea semnăturii grafometrice pe documentele care demonstrează conformarea la prevederile art. 7 din GDPR

BHR CONSULTING a transmis o nouă adresă către ANSPDCP în care solicita un punct de vedere referitor la condițiile în care este recunoscută, de către autoritate, utilizarea semnăturii grafometrice la acordarea consimțământului de către o persoană vizată.

Răspunsul ANSPDCP - Semnătura grafometrică constituie o dată biometrică a persoanei vizate. (1)

- art. 4 pct. 14 din GDPR: date biometrice înseamnă date cu caracter personal care rezultă în urma unor **tehnici de prelucrare specifice** referitoare la caracteristicile fizice, fiziologice sau comportamentale ale unei persoane fizice care permit sau confirmă identificarea unică a respectivei persoane, cum ar fi imaginile faciale sau datele dactiloscopice.
- Avizul 4/2007 privind conceptul de date cu caracter personal, elaborat de Grupul de Lucru 29 (în prezent CEPD): exemple tipice ale unor asemenea date biometrice sunt amprentele digitale, modelele retinei, structura feței, vocile, precum și geometria mâinii, modelele sangvine sau chiar unele aptitudini înrădăcinate sau alte trăsături comportamentale (precum **semnătura de mână**, felul de a se mișca, în special felul de a merge sau de a vorbi etc.).

II. Utilizarea semnăturii grafometrice pe documentele care demonstrează conformarea la prevederile art. 7 din GDPR

Punctul de vedere al ANSPDCP - Semnătura grafometrică constituie o dată biometrică a persoanei vizate. (2)

- Avizul 3/2012 privind progresele înregistrate de tehnologiile biometrice, elaborat de Grupul de Lucru 29 (în prezent CEPD): în timp ce recunoașterea tradițională a semnăturii se bazează pe analiza caracteristicilor statice sau geometrice ale imaginii vizuale a semnăturii (aspectul semnăturii), **biometria semnăturii** se referă, în schimb, la analiza caracteristicilor dinamice ale semnăturii (modul în care a fost realizată semnătura), aceste tehnici fiind cunoscute adesea sub denumirea de „semnătură dinamică”. **Caracteristicile dinamice** tipice măsurate de un sistem biometric de autentificare a semnăturii (cum ar fi o tabletă PAD pentru semnătură grafometrică) sunt: **gradul de presiune, unghiul de scriere, rapiditatea și accelerația stiloului, formarea literelor, direcția liniilor din semnătură și alte trăsături dinamice unice.**

II. Utilizarea semnăturii grafometrice pe documentele care demonstrează conformarea la prevederile art. 7 din GDPR

Punctul de vedere al ANSPDCP - Semnătura grafometrică constituie o dată biometrică a persoanei vizate. (3)

În acest context, prevederile art. 3 alin. (1) din Legea nr. 190/2018 devin aplicabile în situația **prelucrării datelor biometrice în scopul realizării unui proces decizional automatizat sau pentru crearea de profiluri.**

În caz contrar, se aplică dispozițiile art. 9 din GDPR - **datele biometrice pot fi prelucrate dacă persoana vizată și-a dat consimțământul explicit pentru prelucrarea acestor date pentru unul sau mai multe scopuri specifice.**

”Prin urmare, având în vedere natura sensibilă a datelor care necesită protecție, în măsura în care prelucrarea nu se bazează pe un act normativ de nivelul legii, care să prevadă garanții adecvate pentru protecția datelor și a drepturilor persoanelor vizate, acestea **pot fi prelucrate cu consimțământul explicit al persoanei vizate, cu instituirea unor măsuri corespunzătoare pentru protejarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei vizate, acordându-se o atenție sporită informării prealabile a acesteia, respectării condițiilor de obținere a consimțământului, precum și a măsurilor de securitate a datelor, în conformitate cu prevederile GDPR.**”

II. Utilizarea semnăturii grafometrice pe documentele care demonstrează conformarea la prevederile art. 7 din GDPR

Analiză BHR CONSULTING - Ce precizează GDPR și Ghidul privind obținerea consimțământului (1)

Potrivit Considerentului 32 din GDPR, consimțământul ar trebui acordat printr-o acțiune neechivocă care să constituie o manifestare liber exprimată, specifică, în cunoștință de cauză și clară a acordului persoanei vizate pentru prelucrarea datelor sale cu caracter personal (de ex.: o declarație făcută în scris, inclusiv în format electronic, sau verbal).

Furnizarea următoarelor informații de către operator este necesară pentru obținerea unui **consimțământ valabil**:

- identitatea operatorului;
- scopul fiecărei operațiuni de prelucrare pentru care se solicită consimțământul;
- tipul de date care vor fi colectate și utilizate;
- existența dreptului de retragere a consimțământului;
- informații privind utilizarea datelor pentru procesul decizional automatizat, în conformitate cu articolul 22 alineatul (2) litera (c), dacă este cazul;
- posibile riscuri legate de transferurile de date din cauza lipsei unei decizii privind caracterul adecvat al nivelului de protecție și a garanțiilor corespunzătoare.

II. Utilizarea semnăturii grafometrice pe documentele care demonstrează conformarea la prevederile art. 7 din GDPR

Analiză BHR CONSULTING - Ce precizează GDPR și Ghidul privind obținerea consimțământului (2)

GDPR nu impune modelul sau forma în care trebuie furnizate informațiile pentru a îndeplini cerința consimțământului în cunoștință de cauză. Astfel, operatorii au libertatea de a elabora un flux de lucru privind consimțământul care să corespundă organizației lor.

În cazul în care consimțământul urmează a fi acordat prin intermediul mijloacelor electronice, cererea trebuie să fie clară, concisă și să vizeze toate activitățile de prelucrare efectuate în același scop sau în aceleași scopuri.

În contextul digital actual, multe servicii au nevoie de date cu caracter personal pentru a funcționa, prin urmare persoanele vizate primesc numeroase cereri de consimțământ care necesită răspuns prin intermediul click-urilor și glisărilor în fiecare zi. În consecință, se observă că efectul de prevenire propriu-zis al mecanismelor de acordare a consimțământului se diminuează.

ATENȚIE! Consimțământul trebuie obținut întotdeauna înainte ca operatorul să înceapă prelucrarea datelor cu caracter personal pentru care solicitarea acestuia este necesară.

II. Utilizarea semnăturii grafometrice pe documentele care demonstrează conformarea la prevederile art. 7 din GDPR

Punct de vedere BHR CONSULTING

Având în vedere cele menționate anterior, putem afirma că semnătura grafometrică poate fi considerată o acțiune neechivocă în conformitate cu GDPR, deci poate constitui o probă a **consimțământului în cunoștință de cauză**.

Cu toate acestea, așa cum se menționează și în punctul de vedere transmis de ANSPDCP, întrucât semnătura grafometrică însăși constituie o dată biometrică, deci face parte din categoriile speciale de date cu caracter personal prevăzute de art. 9 din GDPR, pentru utilizarea acesteia, nu este îndeajuns obținerea consimțământului în cunoștință de cauză, ci este nevoie de un **consimțământ explicit**.

II. Utilizarea semnăturii grafometrice pe documentele care demonstrează conformarea la prevederile art. 7 din GDPR

Analiză BHR CONSULTING - Ce înseamnă consimțământ explicit conform GDPR și Ghidului privind consimțământul?

Conform GDPR, termenul **explicit** se referă la modul în care consimțământul este exprimat de către persoana vizată. Aceasta înseamnă că **persoana vizată trebuie să dea o declarație expresă de consimțământ**. O modalitate evidentă de a se asigura că consimțământul este explicit ar fi **confirmarea expresă a consimțământului într-o declarație scrisă**. După caz, operatorul ar putea să se asigure că **declarația scrisă este semnată de persoana vizată, pentru a elimina orice posibilă îndoială și potențială lipsă de dovezi în viitor**.

Ghidul privind consimțământul prevede că, în mediul digital sau online, persoana vizată poate să dea declarația solicitată prin completarea unui formular electronic, prin trimiterea unui e-mail, prin încărcarea unui document scanat care poartă semnătura persoanei vizate sau prin utilizarea unei semnături electronice.

II. Utilizarea semnăturii grafometrice pe documentele care demonstrează conformarea la prevederile art. 7 din GDPR

Punct de vedere BHR CONSULTING

În concluzie, semnătura grafometrică dată de către persoana vizată poate constitui proba obținerii consimțământului explicit de către operator pentru prelucrarea datelor cu caracter personal.

ATENȚIE!

- operatorul are obligația explicită de a demonstra consimțământul persoanei vizate, iar sarcina probei revine acestuia, în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) din GDPR;
- operatorul trebuie să asigure persoanei vizate posibilitatea de retragere în orice moment a consimțământului, cu aceeași ușurință cu care a fost acordat, în conformitate cu articolul 7 alineatul (3) din GDPR;
- operatorul trebuie să instituie măsuri corespunzătoare pentru protejarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei vizate, acordându-se o atenție sporită măsurilor de securitate a datelor, în conformitate cu dispozițiile GDPR.

Vă mulțumim!